

Relacions Internacionals d'Àsia Oriental (25540)

L'objectiu de l'assignatura és oferir una visió general de les relacions internacionals a la regió de l'Àsia oriental. Així, s'analitzaran els processos i actors que configuren la distribució del poder i la riquesa a l'Àsia oriental i la participació de la regió en el sistema internacional.

En la primera part s'estudiaran els instruments bàsics per possibilitar l'anàlisi polítològica posterior: els conceptes centrals de les relacions internacionals i les dades bàsiques de la regió de l'Àsia oriental. En la segona s'estudiaran les circumstàncies, els processos i la problemàtica de la inserció dels països d'Àsia oriental en el sistema internacional posterior a segona guerra mundial. La tercera part es dedicarà a l'anàlisi del poder i la seguretat regionals: la qüestió del lideratge i els reptes i mecanismes d'estabilitat regional. La quarta part es centrarà en la conflictivitat regional. Finalment, la cinquena analitzarà alguns dels temes vinculats a l'impacte de la globalització sobre la regió.

I. INTRODUCCIÓ

Tema 1. Conceptes bàsics de les Relacions Internacionals (I). Les Relacions Internacionals com a disciplina acadèmica. Actors, estructura i dinàmica de les relacions internacionals.

Tema 2. Conceptes bàsics de les Relacions Internacionals (II). Tradicions de pensament i paradigmes de les Relacions Internacionals. Ordre i anarquia a la societat internacional. Poder i seguretat. La noció de sistema i de subsistemes.

Tema 3. El subsistema regional de l'Àsia oriental. Característiques regionals. El llegat del passat colonial. Els "valors asiàtics" i l'heterogeneïtat cultural. Comunisme i capitalisme a l'Àsia oriental. Dictadures i democràcies a l'Àsia oriental.

II. PODER I SEGURETAT

Tema 4. Independència i guerra freda a l'Àsia oriental. La inserció de l'Àsia oriental en el sistema mundial: els alineaments postcolonials. La influència de les superpotències en les relacions regionals. La Conferència de Bandung i el Moviment dels No Alineats.

Tema 5. Una regió sense líder regional: les dificultats de lideratge de les grans potències (I). Japó a la fi de la Segona Guerra mundial. La fi de l'imperialisme militar japonès: l'article 9 de la Constitució nipona. La desconfiança per part dels seus veïns i l'inhibicionisme polític de Japó.

Tema 6. Una regió sense líder regional: les dificultats de lideratge de les grans potències (II). La Xina a la fi de la Segona guerra mundial. El triomf de la revolució comunista. El

trencament sinosoviètic i l'apropament sinonord-americà. Les ambicions regionals xineses.

Tema 7. Interdependència i guerra freda a l'Àsia oriental. L'impacte econòmic de la guerra freda. El patró de creixement del "vol de les oques": el "miracle japonès" i les economies de nova industrialització (NIEs).

Tema 8. Els intents de regionalització i el regionalisme a l'Àsia oriental. El fracàs de la SEATO. El llarg camí fins l'ASEAN. Les claus de l'èxit de l'ASEAN. El paper de l'ASEAN en l'estabilitat regional.

III. ELS CONFLICTES A L'ÀSIA ORIENTAL

Tema 9. Els conflictes armats (I): les guerres de Corea i Vietnam. La dimensió bipolar de la guerra de Corea. La problemàtica de la península coreana. La guerra de Vietnam: la teoria del dominó i l'impacte de la política exterior dels Estats Units a la regió. El paper de la Xina a la guerra.

Tema 10. Els conflictes armats (II): Cambotja, Taiwan i Timor Est. La guerra civil de Cambotja i l'evolució posterior del conflicte. El contenciós de Taiwan. L'últim conflicte colonial: la independència de Timor oriental.

Tema 11. Conflictivitat regional i inestabilitats internes a l'Àsia Oriental. Els contenciosos multilaterals de les Illes Spratly i les Parcel. Els contenciosos bilaterals de les Senkaku i les Kurils. Les inestabilitats internes a la regió.

IV. PROBLEMES ACTUALS DE LES RELACIONS INTERNACIONALS DE L'ÀSIA ORIENTAL

Tema 12. La fi de la guerra freda a l'Àsia oriental i l'impacte de la globalització. La reestructuració de la seguretat regional. L'impacte del creixement econòmic xinès i la seva inserció en l'economia mundial. La crisi estructural del Japó i el renaixement del nacionalisme nipó. L'enlairament de les economies dinàmiques asiàtiques (DAEs).

Tema 13. El fràgil equilibri de la seguretat a l'Àsia Oriental. La pendent reunificació de la península coreana: la nuclearització de la península coreana; la crisi alimentària i la intensificació de l'amenaça nuclear de Corea del nord; la gestió del conflicte. L'indeterminació del futur de Taiwan. La lluita contra el terrorisme a l'Àsia Oriental.

Tema 14. Els processos de regionalització a l'Àsia oriental (I). El present de l'ASEAN. Canvi d'orientació i major protagonisme en la construcció de la seguretat regional: l'ASEAN Regional Forum (ARF).

Tema 15. Els processos de regionalització a Àsia oriental (II). Regionalisme asiàtic front regionalisme impulsat per Estats Units: l'East Asia Economic Caucus (EAEC) front l'Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). L'Àrea de Lliure Comerç del Sud-est Asiàtic.

Sistema d'avaluació de l'assignatura

La nota final de l'assignatura s'obindrà de la suma de tres qualificacions: la de

pràctiques, la d'un breu treball individual i la de l'examen que tindrà lloc al final del quadrimestre. La primera i la segona constituïran un 30 i un 20% de la nota final respectivament, mentre que la tercera representarà el 50% del total.

L'extensió i el contingut del treball es facilitaràn a l'inici del curs. Pel que fa a les sessions pràctiques, aquestes s'agruparan en cinc sessions de dues hores cadascuna. Les pràctiques s'avaluaràn en funció de la participació dels alumnes a les sessions i als exercicis obligatoris corresponents a cadascuna d'elles. Per aquells que superin l'avaluació de les pràctiques, la nota obtinguda constituirà un 30% de la qualificació final de l'assignatura. Aquells que no superin l'avaluació de les classes pràctiques hauran de realitzar a l'examen final una part addicional a l'examen teòric que també constituirà un 30% de la seva nota final de l'assignatura.

L'examen final constarà de dues parts. A la primera, els alumnes hauran d'exposar per escrit un tema a triar entre els dos proposats. A la segona, els alumnes hauran de respondre breument a cinc preguntes que plantejarà el professor. El temps per a respondre cadascuna d'aquestes preguntes de resposta breu serà de cinc minuts. Ambdues parts tindran el mateix valor en la qualificació final de l'examen, que constituirà un 50% de la nota final de l'assignatura.

Pràctiques

Els crèdits pràctics de l'assignatura seran avaluats a partir de l'assistència i participació a les sessions de pràctiques, així com de la realització dels exercicis que en elles es plantegin. Els estudiants han d'assistir i realitzar els exercicis corresponents a un mínim de quatre de les cinc pràctiques que es realitzaran al llarg del curs.

Aquells estudiants que no superin aquesta part de l'assignatura durant el curs s'examinaran de la mateixa a l'examen final.

Els crèdits pràctics suposen un 30% de la qualificació final.

Temari de pràctiques:

- Pràctica I: L'ordre bipolar a l'Àsia oriental.
- Pràctica II: El triangle de la distensió.
- Pràctica III: Conflictivitat a l'Àsia oriental.
- Pràctica IV: Drets humans i terrorisme: l'impacte de l'11-S.
- Pràctica V: Simulació: L'Àsia Oriental i la reforma del Consell de Seguretat.

Bibliografia

ALLISON, R. I ROSS, R.S. *Central Asian Security: The New International Context*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2001.

BERGSTEN, F. I NOLAND, M. (eds). *Pacific Dynamism and the International Economic System*. Washington, DC: Institute for International Economics, 1993.

BOUDREAU, V. *Resisting Dictatorship. Repression and Protest in Southeast Asia*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

BUSTELO, P. I DELAGE, F. (coords). *El nuevo orden internacional en Asia-Pacífico*. Madrid: Pirámide, 2002.

CAILLAUD, F.E. I QUEVAL, A. *La République de Corée. Mutation et enjeux*. París: La Documentation Française, 1997.

“Crises et conflits en Asie”, Dossier monogràfic de *Relations Internationales & Stratégiques*, n° 27, 1997.

DOSCH, J. & MOLLS, M.. *International Relations in the Asia-Pacific: New Patterns of Power, Interest, and Cooperation*, Nova York: St. Martin's Press, 2000.

FEFFER, J. *Corea del Norte. Corea del Sur. La política estadounidense en una época*

- de crisis*. Barcelona: RBA, 2004 (1^a ed. en anglès, 2003).
- GONG, G.W. (ed). *Memory and History in East and Southeast Asia: Issues of Identity in International Relations*. Washington: CSIS, 2001.
- *IKENBERRY, G.J. I MASTANDUNO, M. (eds.). *International Relations Theory and the Asia Pacific*. Nova York: Columbia University Press, 2003.
- DALPINO, C. I LIN, J. "China and Southeast Asia: The Difference of a Decade", en *Brookings Northeast Asia Survey 2002-2003*, Washington, DC: Brookings Institution Press, 2000.
- KIM, SAMUEL S. *The International Relations of Northeast Asia*, Oxford: Rowman and Littlefield Publishers, Inc., 2004.
- KIM, SAMUEL S. (ed.) *East Asia and Globalization*. Manham: Rowman and Littlefield Publishers, Inc., 2000.
- NEHER, C.D. *Southeast Asia In The New International Era*, Boulder: Westview Press, 2002.
- SHIBUSAWA, M. AHMAD, Z.H. i BRIDGES, B. *Pacific Asia in the 1990s*, Londres: Rotledge, 1992.
- SODERBERG, M. *Chinese Japanese Relations in the 21st Century: Complementarity and Conflict*, Londres: Rotledge, 2002.
- SUDO, S. *The International Relations of Japan and South East Asia: Forging a New Regionalism*, Londres: Routledge, 2002.
- *YAHUDA, Michael. *The International Politics of Asia-Pacific, 1945-1995*, London: Routledge, 1996.

(*) Lectures especialment recomanades.

5-06-2009

© Universitat Pompeu Fabra